

**"668 ve 669 SAYILI OHAL KHK.LERİ İLE
JANDARMA'NIN HUKUKİ DURUMUNDA YAPILAN
DEĞİŞİKLİKLER İLE İLGİLİ BİR İNCELEME"**

(1. BÖLÜM)

Hazırlayan:

Av. Orhan ÇELEN

25.07.2016 tarihli ve 668 ve 669 sayılı "Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"ler ile; J.Gn.K.lığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ve bunların personelinin hukuki statüsü konusunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

Bunları aşağıda ana başlıklar altında ve şöyle sıralayabiliriz:

A. 668 SAYILI KHK. İLE GETİRİLEN DÜZENLEME:

**I. JANDARMANIN TSK. İLE OLAN BAĞLILIĞI
KALDIRILMIŞ, DOĞRUDAN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NA
BAĞLANMIŞTIR:**

668 sayılı 25.07.2016 tarihli "Olağanüstü Hal Kapsamında

Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kararname'nin 6 ıncı maddesi ile; 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun 4'üncü maddesi, "Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır." şeklinde değiştirilerek, J.Gn.K.lığı doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Bağlılık</p> <p>MADDE 4 - Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.</p>	<p>Bağlılık:</p> <p>Madde 4 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/6 md.)</p> <p>Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır.</p>

Maddenin değişmeden önceki halinde, Jandarma Genel Komutanlığı'nın, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş

işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmekteydi. Ancak bu halde dahi, sadece Jandarma Genel Komutanı'nın, İçişleri Bakanına karşı sorumlu olduğu da açıkça vurgulanmıştı.

Yeni düzenleme ile, Jandarma Genel Komutanlığının, (evvelce var olan bir duruma son verildiği) yani Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olmaktan çıkarılarak, organik olarak doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlandığı görülmektedir. Evvelki düzenleme de, Jandarmanın iki başlı olarak tarif edilen bir bağlantı durumu söz konusu idi: Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu ifade edilmekteydi. 668 sayılı KHK ile öngörülen yeni durumda, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevler, eğitim ve öğrenim açısından Genelkurmay Başkanlığı'na karşı var olan bu bağ tamamen ortadan kaldırılmış ve Jandarma her yönden (emniyet, asayiş, Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevler, eğitim, öğretim vb.) sadece İçişleri Bakanlığına bağlı bir kurum olarak karşımıza çıkmıştır.

Esasen 3201 sayılı Kanununun 1 inci maddesine göre; memleketin genel emniyet ve asayiş işlerinden İçişleri Bakanı mesul olup, bu görevi Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel

Komutanlığı ve gerektiğinde bütün zabıta teşkilatı marifetiyle yerine getireceği açıkça vurgulanmıştır. Ayrıca lüzum halinde Bakanlar Kurulu Kararı ile ordu kuvvetlerinden yararlanması da mümkün kılınmıştır. Öte yandan, aynı Kanunun 3 üncü maddesiyle de, kolluğun özel ve genel olarak ikiye ayrıldığı vurgulanmış ve genel kolluğun, silahlı bir kuvvet olan (polis) ve (jandarma) olduğu ifade olunmuştur (md.3/2). Özel kolluk ise, genel kolluk haricinde kalan ve mahsus kanunlarına göre teşekkül edip muayyen vazifeleri gören zabıta kuvvetleridir (md. 3/3).

Ancak halen, Jandarmayı Kara kuvvetleri ile birlikte mütala ederek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin unsuru gösteren İç Hz.K.nun 1 inci maddesindeki hükmün değiştirilmemiş olması dikkati çeken bir keyfiyettir.

Bu arada yeri gelmişken şu konuya değinmek gerekir: 668 sayılı KHK.nin 10 uncu maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun "Jandarmanın seferberlik ve savaş halindeki görevleri" başlıklı 8' inci maddesi ile, jandarmanın seferberlik ve savaş halindeki nasıl görev icra edeceği gösterilmiştir. Buna göre, Jandarma birlikleri; seferberlik ve savaş hallerinde, sadece Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet

Komutanlıkları emrine girecek, kalan diğer bölümüyle ise normal görevlerine devam edecektir(2803 SK. 8/1). Yapılan bu yeni düzenleme ile, Jandarma birlikleri'nin askeri görevleri yapmalarına ilişkin hususlar şarta bağlanmış ve ancak Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine askeri görev verilebileceği öngörülmüştür(md. 8/2).

II- JANDARMANIN TANIMI MADDESİ DEĞİŞMİŞTİR:

2803 sayılı JTGYK.nun 4 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, J.Gn.K.lığının doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlı bir kolluk olarak vazifelendirilmesi ve TSK. ile bağlantısının kaldırılması sonucunda; JTGYK.nun 3 üncü maddesindeki jandarma tanımında da değişiklik gerekmiştir.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Tanım</p> <p>MADDE 3 - Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile, kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir</p>	<p>Tanım:</p> <p>Madde 3 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/5 md.)</p> <p>Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir.</p>

güvenlik ve kolluk kuvvetidir.	
--------------------------------	--

2803 sayılı JTGYK.nun 3 üncü maddesi jandarmanın tanımını içermekte ve "Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile, kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir" şeklinde idi.

Ancak 668 sayılı KHK.nin 5 inci maddesiyle; 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun tanım başlıklı 3'üncü maddesinde değişikliğe gidilmiş ve; "Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir." şeklinde yeniden tanımlanmıştır.

Görüldüğü üzere, değişiklik öncesindeki hükümde Jandarma'nın "askeri bir güvenlik ve kolluk kuvveti" olduğu ifade edilmiş iken, yeni tanımlamada, "askeri bir güvenlik kuvveti" ifadesine yer verilmemiş, jandarmanın salt "silahlı genel kolluk kuvveti" olduğu vurgulanmıştır.

Bu düzenleme ile Türkiye Cumhuriyeti Jandarmasının, sadece

kolluk kuvveti olarak kabul edildiği, dolayısıyla askeri güvenlik kuvveti vasfının kaldırıldığı görölmektedir. Evvelce Jandarma, aynı zamanda askeri bir güvenlik kuvveti statüsünü de haizdi ve Türk silahlı Kuvvetlerinin bir parçası idi.

Bu yeni düzenleme ile artık, silahlı askeri bir güç olarak ve TSK.nın bir parçası olarak görülemeyeceği açıktır. Ancak, jandarmanın mülki, adli ve askeri görevlerinin olabileceği (bkz. 2803 SK. Md. 7) muhakkaktır.

Burada "Askeri güvenlik kuvveti"nin anlamı ve niteliği konusunu açıklamak gerekir:

668 sayılı KHK. ile yapılan bu düzenleme öncesi, Jandarma askeri niteliği olan bir güvenlik kuvveti olarak teşkilatlanmış ve silâhlı bir askeri güvenlik ve kolluk kuvveti olarak emniyet ve âsâyiş ile kamu düzenini sağlamakla görevlendirilmişti. Bunun, inzibat tarihinin, tamamıyla askerî tarihimiz olarak tecelli etmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Çok eski çağlarda Türkler, kamu düzen ve güvenliğini milli savunma ile birlikte mütala ve uygulamışlardır. Bu nedenle, polislik hizmetleri, Osmanlı Devletinde hep askerî kuruluş içinde oluşmuş ve genelde askerî niteliği haiz olmuştur. İlk polis teşkilatı 10 Nisan 1845 tarihinde kurulmuştur. Bundan önceki dönemde polis'in,

askerî bir güvenlik ve kolluk kuvveti olan jandarmanın ile birlikte nitelendirildiği açıktır. Osmanlı'dan günümüzde dek gelen uygulamada Jandarmanın yürüttüğü görevlere bakarak, jandarmanın aynı zamanda askeri bir güvenlik kuvveti olarak nitelendirilmesindeki sebebi rahatça anlayabiliriz. Dolayısıyla askerî statülü kolluk kuvvetlerinin, tarihimizde değişik isimlerle güvenlik sistemi içerisinde yer aldığı bir gerçektir. Ancak yeni dönemde, 668 sayılı KHK. ile artık jandarmanın askeri nitelikte bir kolluk gücü olmaktan çıkarıldığı açıktır.

Esasen Cumhuriyet döneminde jandarmanın lağvedilmesi ile ilgili bazı çalışmaların olduğu da kuşkusuzdur. Örneğin, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün "Zabitanın Birleştirilmesi ile İlgili Girişilen Teşebbüsler" ile ilgili 1947 tarihli bir raporunda, bu konudaki hazırlıkların 1939 yılında başladığından bahsedilmektedir. Bununla birlikte, özellikle 1984 yılından itibaren artan terör tehlikesi terör örgütlerine karşı mücadelede jandarmayı en önemli etkenlerden birisi haline getirmiştir. Halen 81 il, 933 ilçe ve 1.525 karakol ile ülkemizin her yerinde görev yapan Jandarmanın, halkın emniyet ve saygısını kazanmış bir kurum olarak varlığını yeni statüsü ile de devam ettireceğinde kuşku yoktur.

Emniyet, asayiş, kamu düzeni, kolluk kuvveti gibi

kavramların ne anlama geldiğine de kısaca değinmek gerekir.:

Toplumun huzuru, Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerinin ilk önemli esasını teşkil etmektedir(Bkz. Any. 2). Anayasanın 5 nci maddesinde, "toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak" Devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir. Anayasanın 6 ncı maddesinde ise, "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" demek suretiyle güvenliğin kurucusu, sağlayıcısı ve sürdürücüsünün sadece Devlet olduğu vurgulanmıştır. Devlet bu fonksiyonunu kolluk kuvvetleri marifetiyle yerine getirecektir. İdare tarafından icra edilen bu faaliyetlere "kolluk faaliyetleri" denilmekte olup bütün bunlar kamu düzeninin sağlanmasına yöneliktir. Diğer bir anlatımla bu etkinlikler yoluyla kamu düzeni korunmaktadır. İdarenin kolluk alanındaki bu hizmetleri, idarenin koruyucu hizmetlerinin bir parçasıdır. Yalnız kamu düzeninin korunması önce bozulmasını önlemek ve engellemek, bu yeterli olmayıp yine de bozulursa geri getirmek suretiyle mümkündür.

"Emniyet"ın sözlük anlamı "emin olmak"tır. Emniyet sözcüğü, güvenmekten gelen "güvenlik" manasını taşır. Toplumda asayiş ya da huzur ortamının yani esenliğin sağlanması, bireylerde

kamu düzeninin varlığına ilişkin bir inancın yerleşmesi; gerekli güvenliğin (emniyetin) sağlanmasına bağlıdır. Devlete, genel olarak topluma ve kişilere ya da mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajlara karşı gerekli güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır ki; tehlike, kaza, kargaşa, sabotaj vb. İstenmeyen durumlar ortaya çıkmassın. Sonuçta da toplum asayiş (huzur) ya da esenlik içinde yaşayışını sürdürebilsin. Devlet, bilinçli ve hukuka uygun önlemleriyle bu sonucu sağlar. Devlet topluma, kişilere, mal ve eşyalara yönelik tehlike, kaza ve sabotajları önlemek için, önlemler alır, kısıtlama ve müdahaleler yapar. Bunları hepsi güvenliği (ya da emniyeti) sağlamak için yapılan faaliyetlerdir.

“Kamu düzeni” toplumun dirlik ve düzenini anlatır. Kamu düzeni; kamunun yani toplumun ya da tüm halkın dirlik ve düzen içinde olması, toplum hayatını sınırlayan kanun ve nizamlara uygun olarak; hak ve özgürlüklerin “sınırlandırılmış özgürlük” ilkesine bağlı biçimde kullanılması, hukuki sınırlar dışına taşmadan yaşamının doğal ve yaygın bir inanca dönmesi demektir. Bu sonucun elde edilmesi için Devlet, pek çok faaliyetler yürütür. Bu faaliyetlerin her bir türü, kamu düzeninin sağlanmasına katkıda bulunur. Örneğin; sağlığın korunması yönünde alınan önlemler, çevrenin, doğanın ve doğal

zenginliklerin korunması vb. faaliyet ve düzenlemeler, kamu düzeninin oluşumu için vazgeçilmez öğelerdir. Ancak, Devlet'in sunduğu bütün kamu hizmetlerinden ayrı ve değişik nitelikte bir hizmet olarak; toplumun maddi düzenine doğrudan yön veren kolluk hizmetinin, bu konuda çok özel bir yeri bulunmaktadır.

III- J.GN.K.LIĞININ KADRO VE KURULUŞ'U İLE KONUŞ YERLERİNİN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TARAFINDAN DÜZENLENECEĞİ HK.:

2803 sayılı JTGYK.nun "Konuş, Kuruluş" başlıklı 5 inci maddesinin evvelki metnine göre, Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatının; görevin özelliği ve Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslara uygun olarak kendi kuruluş ve kadrolarında gösterileceği (md. 5/1), Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin, Genelkurmay Başkanlığının görüşleri alınarak İçişleri Bakanlığınca düzenleneceği; ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş, kadro ve konuşlarının düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının onayının alınacağı (md. 5/2), keza emniyet ve asayiş ile görevli jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde zorunlu haller dışında mülkî taksimatın esas alınacağı, ancak hizmette verim ve etkinliğin

sağlanması amacıyla birden çok ili içine alan bölgelerde teşkilatlanma da göz önünde bulundurulacağı ifade edilmekteydi(md.5/3).

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Konuş, Kuruluş</p> <p>MADDE 5 - Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatı; görevin özelliği ve Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslara uygun olarak kendi kuruluş ve kadrolarında gösterilir.</p> <p>Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, Genelkurmay Başkanlığının görüşleri alınarak İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş, kadro ve konuşlarının düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının onayı alınır.</p> <p>Emniyet ve asayiş ile görevli jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde zorunlu haller dışında mülki</p>	<p>Kuruluş ve Teşkilat:</p> <p>Madde 5 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/7 md.)</p> <p>Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak (...) seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır.</p> <p>Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar.</p>

taksimat esas alınır. Ancak hizmette verim ve etkinliğin sağlanması amacıyla birden çok ili içine alan bölgelerde teşkilatlanma da göz önünde bulundurulur.

668 sayılı KHK.nin 7 inci maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun 5'inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiş ve "Kuruluş ve Teşkilat" başlıklı yeni düzenleme ile, Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin belirlenmesi yetki ve görevinin İçişleri Bakanlığına ait olduğu vurgulanmıştır.

Bu ahvalde, artık Genelkurmay Başkanlığı'nın görüş ve önerilerinin alınmasına ihtiyaç görülmemiştir. Keza, Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatının, Türk Silahlı Kuvvetlerindeki

esaslara uygun olarak düzenleneceğine ilişkin hükümden de sarfınazar edilmiştir.

Bu durumda, Genelkurmay Başkanlığı'nın görüşünün alınması; sadece seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek jandarma birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesi haline bağlı olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla eski hükümden var olan Genelkurmay Başkanlığından "onay alma" gereği de kalkmıştır.

Bilindiği üzere, Silahlı Kuvvetlerin teşkilatı, kendi kuruluş ve kadrolarında gösterilir.(Bkz: 1324 sayılı Genelkurmay Başkanlığının Görev ve Yetkilerine Ait Kanun, md. 1). Milli Savunma Bakanlığı teşkilatı ise; (25/7/2016 tarihli 669 sayılı KHK.nin 36 md. İle Kanuna eklenen 1/A maddesinden önceki durumda), Genelkurmay Başkanlığı ile yapılacak koordine ile düzenleneceği ve Silahlı Kuvvetler kuruluş ve kadrolarında gösterileceği öngörülmüştü(1325 sayılı Milli Savunma Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanun, Md. 1). Ancak, 25/7/2016 tarihli 669 sayılı KHK.nin 36 md. İle Kanuna eklenen 1/A maddesi ile, Kuvvet komutanlıklarının bağlantı durumunda ciddi değişiklik yapılmış ve Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarının doğrudan Milli Savunma Bakanına bağlanması yoluna gidilmiştir. Ancak, 1325 sayılı MİLLÎ SAVUNMA

BAKANLIĞI GÖREV VE TEŞKİLATI HAKKINDA KANUN'a aykırı olmayan ve diğer kanunlarla Genelkurmay Başkanlığına verilen görev ve yetkilere ilişkin hükümlerin saklı olduğu da 1325 SK.nun 1/A maddesinin 1. Fıkrasında düzenlenmiştir. Bu konulara ayrı bir inceleme yazısı içerisinde detaylı olarak yer vereceğiz.

JTGKYK.nun 4 üncü maddesinin 668 sayılı KHK. İle değişmeden önceki halinde, Jandarmanın Silahlı Kuvvetlerle ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına bağlı oluşu söz konusu idi. Bu sebeple de, Jandarma Genel Komutanlığının karargah, kıta ve kurumlarının kuruluş ve kadrosuyla konuş yerlerinin düzenlenmesinin, İç İşleri Bakanlığınca Genelkurmay Başkanlığının görüşüne göre yapılmasını amirdi. Şimdi yeni düzenleme ile bundan sarfınazar edilmiş, Genelkurmay Başkanlığı'nın görüşüne ihtiyaç duyulmamıştır. Sadece, seferde ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek olan birliklerin, kuruluş, kadro ve konuş yerlerinin düzenlenişinde, Genelkurmay Başkanlığının görüşün alınacaktır.

Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatı (kadro, kuruluş ve konuş yerlerinin) ise artık 668 Sayılı KHK. İle değişiklikten önceki hükümde yer alan "Türk Silahlı Kuvvetlerindeki esaslara uygun

olarak kendi kuruluş ve kadrolarında gösterilme” kuralı yerine; bunların doğrudan İçişleri Bakanlığınca düzenlenmesi şekline dönüştürülmüştür.

Jandarma Genel Komutanlığının teşkilatı; JTGY. Yönetmeliğinin “Teşkilat ve Kuruluş” başlığını taşıyan 5 nci maddesinde ayrıca açıklanmış bulunmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında da, Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde her ahvalde “mülki taksimat”ın esas alınacağı kuralı öngörülmüştür.

JTGYK.nun 5/3 maddesinin, 668 sayılı KHK. İle değişiklikten önceki durumunda; “Emniyet ve asayişle görevli olan jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşları, mülki taksimata göre yapılacağı” kuralına yer verilmişti. Bunların hangileri olduğu Yönetmelikte açıklandığı ve iç güvenlik birlikleri’nin “Mülki teşkilata tabi olan, olmayan” olarak düzenlendiği görülmektedir.

Bununla birlikte, geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatına da cevaz veren bir teşkilatlanmanın da kurulabilmesine olanak sağlayacak bir hükme de ikinci fıkrada yer verilmiştir. Bu durumda kurulacak Jandarma Bölge komutanlığı komutanının, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapacağı öngörülmüştür.

Not: J.Gn.K.lığının teşkilat ve kuruluşu konusunda JTGY.Yönt.nin 5 inci; Jandarma bölge komutanlıklarının konusu konusunda JTGY.Yönt.nin 6 ncı; Jandarma iç güvenlik birliklerinin konusu konusunda JTGY.Yönt.nin 7 nci maddesine bkz.

IV- JANDARMA GENEL KOMUTANININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI YENİDEN BELİRLENMİŞTİR:

668 sayılı KHK.nin 8 inci maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun "Jandarma Genel Komutanının görev ve sorumluluğu" başlıklı 6'inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiş ve yeni düzenleme ile "Jandarma Genel Komutanı"nın rütbe, yetki, görev ve sorumlulukları belirlenmiştir.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Jandarma Genel Komutanının Görev ve Sorumluluğu</p> <p>MADDE 6 - Jandarma Genel Komutanı tüm jandarma teşkilatının komutanıdır.</p> <p>Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamak, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların yapılmasından sorumludur.</p>	<p>Jandarma Genel Komutanı:</p> <p>Madde 6 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/8 md.)</p> <p>Jandarma Genel Komutanı tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanı general rütbesini haiz olanlar arasından atanır.</p> <p>Jandarma Genel Komutanı, Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamak, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından sorumludur.</p>

Maddenin 1. fıkrasına göre; Jandarma Genel Komutanı tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanı general rütbesini haiz olanlar arasından atanır.

Jandarma Genel Komutanı, tüm jandarma teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanına tanınan bu yetkilerin

temelinde, taşıdığı sorumluluk bulunmaktadır.

Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatı; ülke çapına yayılmış büyük yapısı, çok miktardaki personeli, orgeneral rütbesinde bir Jandarma Genel Komutanı tarafından komuta edilişi dikkate alındığında, artık askeri niteliği olmasa dahi, askeri yapıya benzer bir yapılanma içerisinde olduğu açıktır.

Maddenin 2. fıkrası ise, Jandarma Genel Komutanı'nın görev ve sorumluluklarını göstermektedir. Buna göre, teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından Jandarma Genel Komutanı sorumludur.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; J.Gn.K., Jandarma Teşkilatının sevk ve idaresinden, kanun ve nizam (tüzük, kararname, yönetmelik ve talimat) hükümlerinin yerine getirilmesini sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların yapılmasından sorumlu kılınmıştır. Bu anlamda, Jandarma Teşkilatının bütün işlerinden sorumlu en büyük komutandır.

Jandarma Genel Komutanına ait bulunan ve güvenlik ve kolluk hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin sorumluluk; bir amir-komutan sorumluluğudur. Bu, siyasi bir sorumluluk değildir. Zira, siyasi sorumluluk 3201 sayılı Kanunun 1. maddesiyle

İçişleri Bakanına tevdi edilmiştir. Ancak, Jandarma Genel Komutanlığı Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü ile birlikte İçişleri Bakanının asli iki icra kuvvetinden birisini oluşturmaktadır.

V - JANDARMANIN GÖREVLERİ MADDESİ YENİDEN DÜZENLENMİŞTİR:

668 sayılı KHK.nin 9 uncu maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun "Jandarmanın genel olarak görevleri" başlıklı 7'inci maddesi değiştirilmiş ve yeni düzenleme ile "jandarmanın genel olarak görevleri" yeniden belirlenmiştir.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Jandarmanın Genel Olarak Görevleri MADDE 7 - Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.</p> <p>a) Mülkî görevleri;</p> <p>Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak.</p>	<p>Jandarmanın genel olarak görevleri: Madde 7 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/9 md.) Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.</p> <p>a) Mülki görevleri;</p> <p>Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve</p>

<p>b) Adli görevleri; İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.</p> <p>c) Askeri görevleri; Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığınca verilen görevleri yapmak.</p> <p>d) Diğer görevleri; Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla jandarmaya verilen görevleri yapmak.</p>	<p>tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, (b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.</p> <p>b) Adli görevleri; İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.</p> <p>c) Askeri görevleri; Kanunlarla verilen askeri hizmetleri yerine getirmek.</p>
--	--

668 sayılı KHK. ile değişik 7. Maddenin birinci fıkrası a bendi; eski metindeki hükümleri aynen içermekle birlikte, yeni bir ifade olarak;

“(b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.”

Şeklinde bir görev tanımına yer verildiği görülmektedir.

**Jandarmaya 2803 sayılı JTGYK. ile verilen bu görevleri
aşağıda özetle açıklamak gerekirse;**

A- Jandarmanın Mülki Görevleri:

Jandarmanın zabıta hizmetleri adli ve idari (mülki) olmak üzere ikiye ayrılır.

“Adli hizmet”i; suçları kovuşturmak, suçluları ve suç kanıtlarını bulup adli mercilere teslim etmektir.

“Mülki(idari) hizmet”i (görevi) ise, idari kolluk görevleri olup kamu düzenini korumak amacıyla kişi hürriyetlerine sınırlama ve yasaklama koyacak tarzda bir yetkiyi içerir.

Adli ve mülki görevler jandarma üzerinde kuruluş ve personel bakımından bir ayırım yapmamıştır. Her iki görevde çoğu zaman aynı kişiler tarafından yerine getirilir.

“Mülki görevler” deyimi; idari kolluk görevlerini ifade eder. Kolluğun mülki görevleri; kamu düzenine uymayan eylemlerin işlenmesinden evvel bunların önünü almak, genel ve özel yasaların, tüzüklerin, yönetmeliklerin ve genelgelerin koydukları

hükümleri ve getirdikleri düzeni korumak ve bunlara aykırı fiil ve hareketlerin yapılmasına engel olmak "önleyici kolluk = zabıta mania" deyimini ile ifade edilmektedir.

İdari kolluk faaliyetlerinin ve hizmetlerinin özelliği önleyici olmasıdır. Bu onu adli kolluk faaliyetlerinden ayıran en önemli özelliktir. Esas amaç; kamu düzenini korumak, suç işlenmesini ve toplumu tehdit eden tehlikeleri ortadan kaldırmaktır. Suç işlenmiş veya tehlike gerçekleşmiş ise, artık kamu düzeni bozulmuş demektir. Bu safhadan sonra yapılan hizmet ve faaliyetler, adli kolluğun konusunu oluşturur. İdari kolluk faaliyetleri tek taraflıdır. Düzenleme yapılırken ve tedbirler alınırken, bunların muhatabı olacak kişilere sorulmadan idari makamlarca doğrudan doğruya belirlenir ve uygulanır. Kişilerin bu tedbirlerin alınmasında görüş ve rızaları alınmaz.

Kolluk hizmetleri Devletin en önemli ödevlerinden biridir. Bu görevi özel kişi ve kurumlara devredilmesi söz konusu olamaz ve idare bu şekilde sorumluluktan kaçamaz. Bu husus idari kolluk hizmetlerinin devredilmez özelliğini oluşturur.

Kamu düzenini sağlama idare için bir zorunluluktur. İdare elindeki mevcut bilgileri ve durumu değerlendirmek suretiyle, kamu düzeninin bozulma ihtimali olan yer ve durumlarda ve

zamanında gerekli tertip ve tedbirleri almak zorundadır.

İdari kolluk işlemleri kişilerin ilişki ve yaşayışına sınır koyan, yasak getiren bir devlet müdahalesi niteliğini talır. Hak doğurucu değil, hakkı sınırlayıcıdır. Bu özelliğine de kısıtlayıcı ve yasaklayıcı olma özelliği denir.

Kural olarak idare (önleyici) kolluk önlemlerini (tedbirlerini) uygulamaktan doğabilecek zararlardan ancak ağır kusur halinde sorumlu olur. Kamu düzenini korumak amacıyla uygulanacak önlemler, tehlikenin gerektiğinden daha ağır ve sert olmamalıdır. Bu nedenle kolluk zor kullanırken daima ölçülü davranmalı, tehdit ve tehlikeyi yok etmeye yetecek kadar zor kullanmalıdır. Zor kullanma en son düşünülecek tedbir olmalıdır.

[3]

İdari kolluk işlemleri iki türdür.

- Düzenleyici (genel) işlemler
- Bireysel (ferdi) işlemler.

“Düzenleyici işlemler” Kamu düzenini korumak ve onu tehdit eden tehlikeleri önlemekle görevli olan idare, düzenleyici işlemlerle bu düzeni koruyucu tedbirleri önceden koymak, ilan etmek ve herkesin bunları uygulamasını istemek yetkisine

sahiptir. Bu işlemler genellikle yönetmelik veya genel emirler şeklinde olabilir. Düzenleyici işlemler Bakanlar Kurulunca çıkarılan tüzük veya kararname şeklinde de olabilir. Düzenleyici işlem şekilleri şunlardır: Bir faaliyetin yapılmasının idareden veya kolluk makamlarından önceden izin alınması şartına bağlanması, bazı faaliyetlerin yapılması için önceden idareye haber verilmesi , bir faaliyetin kurallara bağlanması vb.

“Bireysel işlemler” Bunlar düzenleyici işlemlerin bireylere uygulanmasıdır. Başlıca bireysel kolluk işlemleri şunlardır: İzin verme, beyanı kabul etmek, gözetim ve denetimde bulundurma, yasaklama, müeyyide (yaptırım) uygulamak.

İdari kolluk yaptırımları; kapatma, izin veya ruhsatın geri alınması, kamu güvenliği için el koyma, belirli koşullarda belirli davranışların men edilmesi (yasaklanması), alınan önlemlere uymayanların yakalanması, kimi ihlaller için para cezası kesilmesi ve bunun gibi yaptırımlardır.

Görev alanı: Mülkî teşkilata tabi olan jandarma iç güvenlik birliklerinin genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev alanının dışında olup, bu alanlar il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan ya da polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir.(J.T.G.Y. Yönt. 19)

Jandarma sorumluluk alanı dışında olmakla birlikte; polis teşkilatı kurulmamış olması nedeniyle, özel kolluk kuruluşlarının sorumluluk alanına giren yerlerde, jandarmayı ilgilendiren ihlal ya da suç işlenmesi nedeniyle, özel kolluk kuruluşlarının sorumluluk alanına giren konularda, bu kuruluş ve kuvvetlerin yokluğundan ötürü meydana gelen suçlar ya da ihlal nedeniyle, Jandarmanın görevlendirilmesi ya da kendiliğinden, olaya elkoyması mümkündür. Bu gibi durumlarda, jandarmanın görev yaptığı o yer; Jandarmanın görev alanı sayılır. Ancak, kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine ait kurum ve kuruluşların, kendi tesis ve yapılarının iç güvenliğinin sağlanması; bu kurum ve kuruluşlarca kendi mevzuatına göre yürütülür. Geçici ve özel nitelik taşıyan, koruma ve kollama konusunda mülki amir tarafından görevlendirme konusu saklıdır.(Bkz: JTGY.Yönt. 20)

Bağlılık: Jandarma, mülki görevlerin ifası bakımından konuş yerine göre mülki amirlere (Vali, kaymakam, bucak müdürleri) bağlıdır. Jandarmanın mülki görevleriyle ilgili eylem ve işlemleri, İçişleri Bakanlığı ile valiler tarafından denetlenir ve teftiş edilir.(J.T.G.Y.K. Ek md.1)

Mülki Görevler: JTGY.Yönt.nin 8 nci maddesinde gösterildiği üzere, suç işlenmeden önce ve suçun işlenmesini önlemek amacıyla ülkenin asayişini koruma yönünden alınan her türlü

önlemler idari nitelikte olup, hizmet sınırının belirlenmesinde bu durum, Jandarmanın mülki görevi olarak değerlendirilir. Bir suç işlendikten sonra suçlunun yakalanmasına, suç delillerinin toplanmasına ilişkin görevler hizmet sınırının belirlenmesinde adli görev kabul edilir.

1. Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak:

Jandarma, halkın can, ırz ve malını korur. Asayişi gerek kamunun, gerekse kişilerin güvenliğini ve konut dokunulmazlığını korur. Anayasa ve kanunlarda düzenlenen hak ve özgürlüklerin güvenli bir şekilde kullanılması için gerekli önlemleri alır. Yardım isteyenlere, korumaya muhtaç çocuklara, yardım gereken küçüklere, hasta ve yaşlılara, düşkün ya da kimsesizlere ve yabancılara yardım eder.

Jandarmanın mülki görevlerini yerine getirirken kullanacağı yetkiler, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ve Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde gösterilmiştir. PYSK. Genel kolluğa ilişkin görev ve yetkileri düzenlemiştir. PYSK.nun 25 nci maddesi, bu konuda il, ilçe ve bucak jandarma komutanları ile jandarma karakol komutanlarına görev ve sorumluluk

vermektedir. Bu nedenle, jandarma PVSK.nun ilgili maddelerinde öngörülen yetkileri de kullanabilir.

Jandarma mülki görevlerini yerine getirirken kullanabileceği mülki görev yetkileri şunlardır:

- Genel yetki (JTGY.Yönt. 24),
- Genel düzeni sağlama yetkisi (PVSK. 19, JTGY.Yönt. 25),
- Uyarıda bulunma ve emir verme yetkisi (PVSK. 17, JTGY.Yönt. 26),
- Kamu ve kişiler aleyhine işlenen eylem ve hareketleri yasaklama yetkisi(PVSK. 11, JTGY.Yönt. 27),
- Yakalama yetkisi (PVSK. 13, 17, JTGY.Yönt. 29, 30),
- Kimlik sorma yetkisi (JTGY.Yönt. 28),
- Parmak izi ve fotoğraf alma yetkisi (JTGY.Yönt. 28, 37),
- Kişileri arama yetkisi (JTGY.Yönt. 31),
- Genel arama yetkisi (JTGY.Yönt. 32),
- Kapalı yerlere girme yetkisi (PVSK. 20, JTGY.Yönt. 33),
- Çağrı, sorgulama ve bilgi isteme yetkisi (PVSK. 15, 17,

JTGY.Yönt. 36),

- İstihbarat yetkisi (PVSK. 25, Ek md. 7),
- El koyma yetkisi (JTGY.Yönt. 34),
- İkamet ve işyeri adres tespit yetkisi (PVSK. 25, Ek md.3),
- Kapatma yetkisi (PVSK. 8, JTGY.Yönt. 35),
- Zor kullanma yetkisi (JTGY.Yönt. 38),
- Silah kullanma yetkisi(Any. 17/4, JTGYK. 11, JTGY.Yönt. 39,40, PVSK. 16, Ek md.6 vd.)

Jandarma mülki görevleri yerine getirirken yetki konusunda, JTGY.Yönt.nin 41 nci maddesinde yazılı kurala uygun davranmak durumundadır: Zor ve silah kullanma yetkileri dışında; Polis Vazife ve Selahiyet Kanununda öngörülen ve JTGY.Yönt.nin 4. Kısım, 1. Bölümündeki (md. 24-42) ayrıntıları gösterilen görevlerin yapılması ve yetkilerin kullanılması; il jandarma, ilçe jandarma, jandarma karakol komutanlarına aittir. Jandarma iç güvenlik birliklerinin diğer makam ve memurları; geçerli bir yetki devri olmadıkça ya da yetkili amirlik makamlarının emri olarak verilmedikçe, bu konudaki görevleri yapamaz ve yetkileri kullanamazlar. Ancak bu konulara ilişkin bir ihlalle karşılaştıklarında durumu bir tutanakla belgeler ve silsile

yoluyla ilgili makama gönderirler. Suçların kovuşturulması yönünde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun öngördüğü yetkiler göz önünde tutulur.

Jandarmanın mülki hizmetten doğan suçlarının soruşturması:Jandarmanın mülki hizmetten doğan veya bu tür hizmeti yaparken işlenen suçlarında; 2.12.1999 tarih ve 4483 sayılı “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun” (R.G: 4.12.1999, S.23896) hükümleri tatbik olunur.(JTGYK. 15/e)

Jandarmanın mülki görevlerini ilgilendiren ve disiplin cezasını gerektiren fiilleri ortaya çıktığında ise valiler, il jandarma komutanından; kaymakamlar, ilçe jandarma komutanından gereken cezanın verilmesini talep ederler. İl ve İlçe jandarma komutanları bunlar hakkında, askeri mevzuat çerçevesinde gerekli işlemi yaparlar(JTGYK. 15/a.2. fıkra).

Ayrıntılı bilgi için JTGYK.nun 15 nci maddesinin açıklamasına bkz.

2. Suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak:

Jandarma, kamunun huzur ve sükununu bozan, kanunlara,

nizamlara ve kamu düzenine aykırı bütün eylemlerin işlenmesine yasa ve nizamlar çerçevesinde engel olur.

3. Kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek:

Jandarma, her türlü kaçakçılığa engel olur. Men görevinin yanında, bunların takip ve tahkik görevini de haizdir.

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak:

Jandarma, ceza infaz kurumlarının ve tutukevlerinin dış korunmalarını sağlayıcı önlemleri alır. Tutuklu ve hükümlülerin sevk ve nakilleriyle muhafazalarını sağlar. (Bkz. JTGY.Yönt. 45/h). Görüldüğü üzere evvelce Jandarmaya sadece yönetmelik hükmü ile verilmiş olan "**Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak**" görevi, 668 sayılı KHK. ile değişik 7 inci madde ile düzenlenerek, bu görevin yasal dayanağı da oluşturulmuştur.

5. 7 inci maddenin "(b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak:

Mevzuatımızda yer alan bir çok kanun, tüzük ve yönetmeliklerde Jandarmaya görev vermektedir.

Aşağıdaki mevzuat, Jandarmaya görev ve sorumluluk veren, Jandarma ile ilgili hükümler içeren düzenlemelerden bazılarıdır:

-5237 Sayılı TCK

-5326 Sayılı Kabahatler Kanunu ve Yönetmeliği.

-3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu.

-1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.

-3998 Sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun.

-5726 Sayılı Tanık Koruma Kanunu.

-5271 Sayılı CMK.

-Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği.

-Adli Kolluk Yönetmeliği.

-Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği.

-Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İnceleme ve Fiziki Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik - Suç Eşyası Yönetmeliği

-1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu.

-2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu.

-5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu.

- 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu.
- 1117 Sayılı Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu.
- 2253 Sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun.
- Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun.
- 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddeler ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun.
- 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu.
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.
- 5402 Sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkez ile Koruma Kurulları Kanunu.
- 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun ve Yönetmelik.
- 2330 Sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun.
- 677 Sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Şeddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun.
- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu. 99,100,180 33 5253 Sayılı Dernekler Kanunu.
- 5072 Sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile

İlişkilerine Dair Kanun.

-1774 Sayılı Kimlik Bildirme Kanunu

-7201 Sayılı Tebligat Kanunu.

-5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu.

-5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu.

-2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu

-6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun.

-442 Sayılı Köy Kanunu.

-5729 Sayılı Ses ve Gaz Fişeği Atabilen Silahlar Hakkındaki Kanun.

-2521 Sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı Bulundurulmasına Dair Kanun.

-4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu.

-4081 Sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında K.

-7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun.

-1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu.

-2659 Sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu.

-5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu.

- 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu.
- 2860 Sayılı Yardım Toplama Kanunu.
- 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu ve Su Kirliliği Yönetmeliği.
- 6831 Sayılı Orman Kanunu.
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu.
- 3213 Sayılı Maden Kanunu
- 4342 Sayılı Mera Kanunu.
- 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun.
- 3194 Sayılı İmar Kanunu.
- 4122 Sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu.
- 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 1593 Sayılı Erişme Kontrollü Karayolları Kanunu.
- 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu.
- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu.
- 1481 Sayılı Asayişe Müessir Bazı Fiillerin Önlenmesi Hakkında Kanun.
- 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu.
- 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu.
- 5307 Sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu.
- 5015 Sayılı Petrol Piyasası Kanunu.
- 1721 Sayılı Hapishane ve Tevkifhanelerin İdaresi Hakkında Kanun.

- 6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun.
- 7258 Sayılı Futbol Müsabakalarında Müsterek Bahisler Tertibi Hakkında Kanun.
- 5102 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu.
- 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun.
- 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.
- 2954 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu.
- 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun.
- 3497 Sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkındaki Kanun.
- 2920 Sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu.
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.
- 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun.
- 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Kanunu.
- 5352 Sayılı Adli Sicil Kanunu.
- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu.
- 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun.
- 5584 Sayılı Posta Kanunu.
- 5752 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğünün Yeniden Yapılandırılması ile Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine Dair Kanun.

- 1111 Sayılı Askerlik Kanunu.
- 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanunu.
- 353 Sayılı Askeri Mahkeme Kuruluş ve Yargılama Usul Kanunu.
- 4768 Sayılı 18 Mart Günü Şehitler ve 19 Eylül Gününün Gaziler Günü İlan Edilmesi Hakkında Kanun.
- 5682 Sayılı Pasaport Kanunu.
- 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun.
- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.
- 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun.
- 533 Sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu
- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- 3092 Sayılı Çay Kanunu
- 2844 Sayılı Fındık Üretiminin Plânlanması ve Dikim Alanlarının Belirlenmesi Hakkında Kanun
- 2903 Sayılı Pamuk Islahı Kanunu
- 5553 Sayılı Tohumculuk Kanunu
- 167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun
- 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşılattırılması Hakkında Kanun.

B - Jandarmanın Adli Görevleri:

“Genel kolluk” esas olarak idari kolluk olarak düşünülür. Genel kolluğun suç sonrasına ilişkin görevleri, onun asli görevi olmamak gerekir. Ne var ki, ülkemiz açısından bu konuyla görevli kolluk, ayrıca kurulmuş değildir. Bu nedenle suç sonrası görevlerde genel kolluk tarafından yürütülür.

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, genel kolluk kuvvetleri olan polis ve jandarmadan bahsetmekte ve Kolluğu (polisi) 3 ayrı bölüme ayırmaktadır. Bunlar, idari polis, siyasi polis ve adli polistir. Emniyet Teşkilatı Kanununun 9, 10 ve 12 nci maddeleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

“İdari polis”, sosyal ve genel düzeni sağlamakla yükümlü olan kısımdır.

“Siyasi polis”, Devletin genel emniyetine ilişkin işlerle yükümlü olan kısımdır.

“Adli polis”; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısımdır. Tam teşekküllü bir kadrodan daha az kuvvette olan polis teşekküllerinin tamamı veya bir kısmı adli polis olarak tefrik edilebilir.(Bkz: ETK. Md.9)
Adli polis toplu olarak veya mntakalara ihtiyaç nisbetinde

dağıtılmış bir halde bulundurulur. Adli polis, adli soruşturma görevleri dışındaki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir.(Bkz: ETK. Md.10)

Adli işlere ilişkin soruşturma; yetkili adli otoritelerin direktifleri altında ve kanunlarına tevfikan yalnız adli zabıtaya yaptırılır.

Polis teşkilatı yapılmayan yerlerde teşkilat yapılıncaya kadar adli polis vazifeleri diğer zabıta tarafından yapılır. İdari zabıta adli zabıtaya icabında veya Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine yardımla yükümlüdür.

İdari polis adli zabıta görevini tahrik eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtayı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta görevini gerek aslen ve gerek yardım suretiyle gören zabıta memurları hakkında bu görevden doğan suçlardan dolayı Ceza Mahkemeleri Kanununa göre takibat yapılır.(Bkz: ETK. Md.12)

Jandarmanın adli kolluk hizmetleri: Görüldüğü zere, Emniyet Teşkilatı Kanununun mevcut hükümleri gerçevesinde ülkemizde müstakil bir adli kolluk teşkilatı kurulmamakla birlikte, adli kolluk hizmetlerinin, genel kolluğun (polis ve jandarma)

kendi içinden ayrılan bir bölüm tarafından yürütüldüğü açıktır.

Adli kolluk, yetkili adli makamların (Cumhuriyet Savcılarının) talimatları doğrultusunda görev yapmakta, adli kolluk görevleri dışındaki görevlerinde ise, amirlerinin emrinde bulunmaktadır. İdari Kolluk'da adli kolluğun bulunmadığı yerlerde adli kolluk görevlileri gelinceye kadar adli kolluk görev ve yetkilerine sahip olmaktadır.

Ülkemizdeki tatbikatında adli kolluk; polis ve jandarmanın içinden ayrılan bir bölüm görevli tarafından oluşmaktadır. Bir başka deyişle genel kolluk kuvvetleri olan polis ve jandarma içinden ihtiyaca göre belli bir miktar bu hizmetler için ayrılmış görevli adli kolluk görevini ifa etmektedir.

Adli kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri Cumhuriyet Savcılıklarına derhal bildirmek ve Cumhuriyet Savcılığının Adliyeye ilişkin işlerde bütün emirlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Başka bir ifadeyle adli kolluk suç işlendikten sonra yapılan işlemlerde Cumhuriyet Savcısının emrindedir. Adli kolluk, adli görevleri dışındaki görevlerinde kendi amirlerinin emrindedir.(ETK. Md.10) Kolluk makam ve memurları suçluları aramakla ve işin tenviri (aydınlatılması) için lazım gelen acele tedbirleri almakla

yükümlüdürler. Bu hükümlerden anlaşılacağı üzere, suç işlendikten sonraki aşamada suçluların aranması ve ivedi tedbirlerin alınması hususunda kolluk kuvvetlerinin kimseden emir almasına, beklemesine gerek yoktur. Bu yetki kanunla verilmiştir.

Bu çerçevede jandarmanın bir idari kolluk teşkilatı olmasına rağmen adli görevleri de bulunduğu açıktır. JTGYK.nun 7/b, JTGY. Yönt.nin 8/c maddesinde; "İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek" olarak tarif edilen jandarmanın adli görevlerinin esasları; JTGY.Yönetmeliğinin 81 inci maddesinde gösterilmiş bulunmaktadır.

Buna göre; suçları aramak, suçları ve suçluları ortaya çıkarmak, delilleri aramak, saptamak, toplayıp korumak, toplanan delilleri, suçun sanık ve ilgililerini adli mercilere göndermek, adli mercilerden verilen gerekli soruşturma isteklerini yerine getirmek, zor kullanma yetkisi veren müzekkereleri yerine getirmek vb. görevler jandarmanın adli görevleri olarak gösterilmiştir.

İlçedeki ilçe jandarma komutanı, (subay veya astsubay) adli kolluk amiri; ilçe jandarma komutanlığının diğer personeli ise

adli kolluk memurudur. (JTGY.Yönt. 148) İl jandarma komutanı ile karargahının ve iç güvenlik birliklerinin dışında kalan J. Birliklerinin esas itibariyle adli görevleri yoktur. Bugün personel istihdamında henüz uzmanlaşma olmadığından, bir ilçedeki adli, askeri, mülki idari ve diğer görevlerin yerine getirilmesinden ilçe jandarma komutanlığı sorumludur.

Jandarma adli görev olarak; kendi sorumluluk bölgesinde, yani kırsal alanda suçluları aramakla ve suçların aydınlatılması için gerekli olan acele önlemleri almakla görevli ve yetkilidir. Görevlendirilmesi halinde Cumhuriyet Savcısı adına hazırlıklık soruşturmasını yapmakla yükümlüdür. Ayrıca; adli makamlarca çıkarılan ve kişilerin yakalanmasını gerektiren bütün müzekkerelerin infazı ile de görevlidir. Jandarma adli görevlerini ülke genelinde kurulu olan 81 İl J.K.lığı, 933 İlçe J.K.lığı ve bunlara bağlı 1525 civarında karakol ve devriye ağı ile yürütmektedir.

Kolluğun başlıca adli görevleri: CMK.nun 158/1 inci maddesine göre; Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.

Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu

davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar(CMK 160/1). Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür(CMK. 160/2).

Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister(CMK. 161/1).

Adlî kolluk görevlileri, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür(CMK. 161/2).

Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele

hâllerde, sözlü olarak verir. (Ek cümle: 25/5/2005 - 5353/24 md.) Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir(CMK. 161/3).

Jandarma karakol komutanı veya ilçe jandarma komutanı, kendi sorumluluk bölgesinde işlenen suçları araştırma, soruşturma ve suçla ilgili gerçekleri (suçlu kimdir? Suç niçin ve nasıl işlenmiştir? Deliller nelerdir? Vb.) ortaya çıkarmakla sorumludur.

Adli kolluk, bu gerçeklerin ortaya çıkarılabilmesi için ne gibi önlemler alınması gerekiyorsa, onları da almak zorundadır. Kolluk bu hüküm gereği olarak suçu aydınlatmak için gerekli acele önlemleri alacak, bunun için hiç bir yerden emir veya talimat beklemeyecektir.

CMK.nun bu maddeleri yanında JTGY.K.nun 7 nci ve JTGY.Yönt.nin 81 nci maddeleri jandarmanın adli görevlerinin yasal dayanağını oluşturan hükümlerdir. JTGY.Yönt.nin 81 nci maddesinde "**Jandarmanın adli görevlerinin genel esasları**" belirtilmiş olup, bu görevler şunlardır:

- **Suç ve suçluları ortaya çıkarmak:** Suçları aramak, herhangi bir ihbar veya şikâyet beklemeksizin, bütün istihbarat tekniklerinden yararlanarak, suçları ve suçluları ortaya çıkarmak.
- **Olayın aydınlatılması için gerekli acele önlemleri**

almak: Olayın aydınlatılması, adli makamlarca konunun yeterince anlaşılması için gerekli acele önlemleri almak ve bu anlamda olmak üzere; suç ve suçun sanığı olabilecekleri, bunlarla ilgili delilleri aramak, saptamak, toplayıp korumak, olay yerini aynen ya da resim, kroki vb. yöntemlerle koruyucu önlemler almak.

- **Suçla ilgili soruşturma evrakını ve sanığı, yaslarda belirtilen esaslara uygun olarak Cumhuriyet Savcılığına veya diğer yetkili makamlara göndermek:** Düzenlenen belgeleri, toplanan delilleri ve suçun sanık ve ilgililerini; ilgisine göre Cumhuriyet Savcılığına ya da diğer yetkili makamlara, kanun ve nizamlarda öngörülen esaslara uygun olarak göndermek.

- **Emir ve Yetki verildiğinde hazırlık soruşturması yapmak:** Cumhuriyet savcısının ya da diğer yetkili adli makamların, kanun ve nizamlar çerçevesindeki isteklerine uygun olarak; gerekli soruşturma işlemlerini yerine getirmek,, bilgi vermek ve yetkilendirilmişse Hazırlık Soruşturmasını bir bütün olarak baştan sona yürütmek.

- **Cumhuriyet Savcılığının ve diğer adli makamların, adli işlere ilişkin yasa ve nizamlara uygun olarak verdikleri**

emirleri yerine getirmek.

- **Zoru gerektiren kararları infaz etmek:** Zor kullanma yetkisi veren (yakalama vb.) kararları yerine getirmek.

- **Polis teşkilatı olmayan yerlerde duruşmaların güvenliğinin sağlanması için adli makamlarca verilen emirleri yerine getirmek:** Polis teşkilatı olmayan yerlerde duruşmaların güvenlik ve disiplininin sağlanması ya da diğer adli işlemlerin yürütülüşü sırasında önlem alınması için; Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla iletilen kanun ve nizama uygun istekleri yerine getirmek.

- **İcra memurlarının yazılı yardım isteklerini yerine getirmek:** Zor kullanılması gereken durumlarda, görevi yerine getirirken engellenme ya da saldırıya uğrama tehlikesinin bulunduğu durumlarda; icra memurları tarafından, yazıyla istenen yardım görevinin gereğini yapmak.

Jandarmanın adli görevden doğan suçlarında soruşturma:Jandarmanın adli görevlerinden doğan suçların soruşturması konusunda JTGY.K.nun 15/e maddesinde özel hüküm bulunmaktadır.

Ancak CMK.nun 161/5 inci maddesine göre; Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen

adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır.

C- Jandarmanın Askeri Görevleri:

JTGKYK.nun 668 sayılı KHK ile değişik 7 inci maddesi, Jandarmanın askeri görevlerini "Kanunlarla verilen askeri hizmetleri yerine getirmek." şeklinde göstermiştir.

Yine 2803 sayılı JTGYK.nun 668 sayılı KHK. ile değişik, "Jandarmanın seferberlik ve savaş halindeki görevleri" başlıklı 8 inci maddesinin 2 inci fıkrası da, "Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar". hükmünü haizdir.

Jandarmanın askeri görevleri, JTGY.Yönt.nin "Jandarmanın Askeri Görevleri" başlıklı Onbirinci Bölümünde, 131-141 inci maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak bunlardan bir kısmınının 668 sayılı KHK.den önceki durumu yansıttığı ve o dönemde Jandarmanın T.S.K.lerinin bir parçası olmaktan kaynaklanan görevleri olduğu muhakkaktır. Bunlar, İç Hz.K. ile diğer askeri içerikli yasa ve nizamların öngördüğü görevlerdir. Diğerleri ise kolluk birimi olmasından kaynaklanmaktadır.

668 sayılı KHK. ile JTGYK.nun 7 inci maddesinde yapılan değişiklikler paralelinde, jandarmanın JTGY.Yönt.de gösterilen askeri görevlerini şu şekilde gösterebiliriz:

- Yoklama kaçağı, bakaya, firar, izin ve hava değişimi süresini geçirenlerle ilgili görevler (JTGY.Yönt. 133),
- Yakalanan kaçak askerlerin sevki görevi (JTGY.Yönt. 134),
- Askere alınacakların çağrılması ve toplanmasına dair görevleri (JTGY.Yönt. 135),
- Askerlik hizmetini belgelemeyenlere ilişkin görevleri (JTGY.Yönt. 136),
- Askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleri ile ilgili görevleri (JTGY.Yönt. 137),

- Seferberlik ve savaş hali gibi olağanüstü hallerde görevleri (JTGY.K. 8)

Askeri görevlerden doğan suçlarda soruşturma: Jandarma personelinin askeri görevlerini yerine getirirken işlemiş oldukları suçlarda, umumi yargı görevlidir.

Keza, Jandarma personelinin işledikleri disiplin suçları için, 2803 sayılı JTGYK.nun 668 sayılı KHK. ile değiştirilen 15 inci maddesine bakmak gerekir. Buna göre, Jandarma personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür. Buna göre, jandarma subay, astsubay, uzman jandarmaların disiplin işleri artık 31.1.2013 tarihli ve 6413 satılı TSK. Disiplin Kanunu hükümlerine tabi olmayacaktır. Bu durumu dikkate alarak 2803 sayılı JTGYK.nua Eklenen Geçici Madde 4 ile (668 sayılı KHK.nin 21 inci maddesiyle) konu şimdilik çözümlenmiştir. Bu maddenin a fıkrasına göre, disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar, jandarma personelinin disiplin suç ve cezaları hakkında Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümleri uygulanacaktır.

Buna göre jandarma subay, astsubay, uzman jandarma, askeri öğrenci, erbaş ve erlerle sivil memurların disiplin yolu ile

cezalandırılmaları; disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar, Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümleri çerçevesinde, kendi yetkili disiplin amirlerince, işçilerle sözleşmeli ve geçici personelin cezalandırılmaları ise yürürlükte olan sözleşme hükümlerine göre yapılacaktır.

b) Jandarma personelinin mülki görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) Jandarma personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçlarda 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uygulanır. Bu suçların muhakemesi, Jandarma personelinin emrine verildiği askeri birlik personelini muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan askeri mahkemede görülür.

e) Jandarma personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

VI- SEFERBERLİK VE SAVAŞ HALİNDEKİ GÖREVLERİ BELİRLENMİŞTİR:

668 sayılı KHK.nin 10 uncu maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun "Jandarmanın Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halindeki görevleri" başlıklı 8' inci maddesi değiştirilmiştir. Daha sonra da, 15/8/2016 tarihli ve 674 sayılı KHK'nin 31 inci maddesiyle, bu maddenin başlığında ve birinci fıkrasında yer alan "sıkıyönetim," ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
Jandarmanın Sıkıyönetim, Seferberlik ve Savaş Halindeki Görevleri MADDE 8 - Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen hallerde sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde gerekli olan bölümü ile Kuvvet Komutanlıklarına emrine girer, kalan bölümü ile Jandarma Genel Komutanlığı emrinde normal görevine devam eder.	Jandarmanın (...) seferberlik ve savaş halindeki görevleri: Madde 8 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/10 md.) Jandarma birlikleri; (...) seferberlik ve savaş hallerinde, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder. Ayrıca, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.

Jandarmanın doğrudan İçişleri Bakanlığı'na bağlanmasının bir sonucu olan bu madde değişikliği ile, Jandarma birliklerinin; "Genelkurmay Başkanlığınca lüzum görülen hallerde" sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde gerekli olan bölümü ile Kuvvet Komutanlıkları emrine gireceğine ilişkin kısmı, yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenleme ile, Jandarma birliklerinin askeri makamlar emrine verilecek kısmını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Öte yandan, bu durumda Bakanlar Kurulu ile belirlenen jandarma birliklerinin doğrudan Kuvvet Komutanlıkları emrine gireceğine de işaret edilmiştir. Görüldüğü üzere, Genelkurmay Başkanlığını yetkilendiren hükümler madde metninden çıkarılmıştır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre ise, Jandarma birlikleri; Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla kendilerine verilen askeri görevleri de yapacaklardır.

Ancak, Seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınacaktır. Bu husus, JTGYK.nun 668 sayılı KHK. ile değişik 5/1 inci

maddesinin bir hükmüdür.

Diğer yandan, 668 sayılı KHK.nin 16 ıncı maddesiyle, 2803 sayılı JTGYK.nun 19 uncu maddesi değiştirilmiş olup, bu değişik metne göre de; Seferberlik ve savaş hallerinde Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek veya İçişleri Bakanı ya da valilerce askeri görev verilen jandarma birliklerinin her türlü ihtiyacı (sefer stokları dahil) emrine gireceği Kuvvet Komutanlıklarının standartlarına uygun olarak Milli Savunma Bakanlığınca sağlanacaktır.(JTGYK. 19/2).

VII- İÇİŞLERİ BAKANININ KARARIYLA BİR İL VEYA İLÇENİN TAMAMININ POLİS YA DA JANDARMA GÖREV VE SORUMLULUK ALANI OLARAK BELİRLENEBİLECEĞİ HK.:

668 sayılı KHK.nin 11 inci maddesiyle, 2803 sayılı "Jandarma Genel Komutanlığı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu"nun "Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı" başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına bir ek cümle ilave edilmek suretiyle, İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamının polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebileceği öngörülmüştür.

MADDENİN ESKİ HALİ	MADDENİN YENİ HALİ
<p>Jandarma Görev ve Sorumluluk Alanı</p> <p>MADDE 10 - Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; polis görev dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir.</p> <p>Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası ile ilgili olarak diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyonda bulunur.</p> <p>Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahallî mülkî amirler tarafından birbirlerinin sorumluluk sahaslarında geçici olarak görevlendirilebilirler.</p> <p>Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleriyle işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir komuta ilişkileri yönetmelikle</p>	<p>Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı:</p> <p>Madde 10 – Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanı; Polis görev sahası dışı olup, bu alanlar il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerlerdir. (Ek cümle: 27/3/2015-6638/49 md.) Ancak, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerler, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebilir. (Ek cümle: 25/7/2016-KHK-668/11 md.)</p> <p>İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir.</p> <p>Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası ile ilgili olarak diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyonda bulunur.</p> <p>Jandarma veya Emniyet Teşkilatı, kendi sorumluluk sahasında yetersiz kaldıkları veya kalacaklarının değerlendirilmesi halinde, mahalli mülki amirler tarafından</p>

belirlenir.	birbirlerinin sorumluluk sahalarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleriyle işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir komuta ilişkileri yönetmelikle belirlenir.
-------------	--

668 sayılı KHK. İle eklenen bu cümlenin anlamı üzerinde durmak gerekir:

Öncelikle 2802 sayılı JTGYK.nun 10 uncu maddesi, Jandarmanın genel olarak görev ve sorumluluk alanının; Polis görev sahası dışı ve bu alanların, il ve ilçe belediye hudutları haricinde kalan veya polis teşkilatı bulunmayan yerler olduğunu temel ilke olarak belirlemiştir. Bunun istisnası ise, belediye sınırları içinde olmakla birlikte hizmet gerekleri bakımından uygun görülen yerlerin, jandarmanın görev ve sorumluluk alanı olarak tespit edilebileceğidir. İşte 668 sayılı KHK. İle metne ilave edilen cümle ise, bu istisnai durumun bütün bir il veya ilçeyi kapsamaması halini öngörmektedir. Bir il veya ilçenin tamamının polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebileceği hususudur. Bu kararı almaya yetkili kişi ise, İçişleri Bakanındır.

Bu maddenin uygulaması ile ilgili bazı bilgilere aşağıda

yer vermiş bulunuyoruz:

Jandarmanın görev ve sorumluluk alanı, genel olarak polis görev ve sorumluluk alanı dışında kalan bölgedir. Bu alan il ve ilçe belediye sınırları dışında kalan ve polis teşkilatı bulunmayan yerleri kapsar(JTGYK. md. 10/1). Jandarma, kendisine verilen görevleri yerine getirirken diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği yapar ve koordine bulunur(JTGY.Yönt. 19).

İl ve ilçe belediye sınırları dışında kalan, coğrafya alanındaki genel kolluk görevlerinin yürütülmesinden, Jandarma Genel Komutanlığı sorumludur. Bu komutanlığın kuruluş nedeni ve amacı bunu gerektirmektedir. Ayrıca jandarma il ve ilçe belediye sınırları içinde olsa bile; polis teşkilatı kurulmayan yerlerde de genel kolluk görevlerinin tümünü yürütmekle görevlidir. Bu konuda idari makamlarınca (Örneğin İçişleri Bakanlığınca) ayrıca görevlendirilmesine gerek yoktur. Her ilçede bir ilçe jandarma komutanlığı kurulması zorunlu olup, kimi ilçelerde polis teşkilatı kurulmamış olabilir. İlçe jandarma komutanlığı bu teşkilatın bulunmaması durumunda bu kuruluşa ait görevleri otomatik olarak üstelenmiş olur.

Polis görev ve sorumluluk alanı olupta, bugüne kadar polis teşkilatı kurulmayan yerlerdeki emniyet ve asayişe ilişkin

hizmetler, polis teşkilatı kuruluncaya kadar, jandarma iç güvenlik birliklerince yerine getirilir(JTGY.Yönt. 154/1).

Jandarmanın diğer güvenlik kuvvetleri ile işbirliği ve koordinasyon esasları ve emir-komuta ilişkileri Yönetmelikle belirlenir(JTGYK. 10/4, JTGY.Yönt. 19). Kamu adına yürütülecek tüm idari görevler gibi kolluk görevlerinin yürütülmesinde görev yapacak makamın hem zaman, hem de coğrafi alan açısından belirlenmiş olması zorunludur. Kolluk görevleri, tümüyle müdahale niteliğini taşıyan ve Devlet adına yürütülen faaliyetlerdir. Kolluk makamı kendisine tanınmış coğrafi alan dışında yetkilerini kullanamaz. Aksine bir yol izlenirse, yer bakımından yetkisizlik durumu ortaya çıkar. Böyle bir durumda özellikle idari kolluk işlemleri idare mahkemeleri tarafından iptal edilir ve işlemi yapan makamın otoritesine gölge düşer. Örneğin, izine bağlı olarak açılması gereken bir eğlence yeri izinsiz olarak ve polis sorumluluk alanında açılmış olsa bile, ilçe jandarma komutanı bu yeri kapatmaya yetkili değildir. Kapatılması halinde yasadışı, ceza ve tazminat sorumluluğuna yol açan haksız bir eylem söz konusudur.

“Jandarma ve polis sorumluluk alanları” mülki amir ya da yetkili kılacağı görevlinin başkanlığında jandarma, emniyet ve belediye temsilcilerinin katılacağı bir komisyon tarafından

belirlenir ve bir protokolle gösterilir. Oybirliği ile alınan kararlar kesindir. Oybirliği sağlanamayan durumlarda; bucak ve ilçelere ilişkin sorumluluk alanları konusundaki itirazları vali; kesin olarak çözümler. Bu konudaki kararlar, düzenlenecek protokole esas alınır. Protokoller ayrıntılı biçimde düzenlenir ve komisyona katılanlarca imzalanır. Harita, kroki ve diğer ekler komisyonca onaylanarak, protokolle birlikte bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir. Birer örnek mülki amirlik makamında jandarma ve emniyet birimlerinde saklanır(JTGY.Yönt. 22).

Şehir ve kasabalarda kentleşme nedeniyle; belediye sınırları genişledikçe bu yerlerdeki, jandarmaya ait görev ve sorumluluk alanları, Jandarma Genel Komutanlığının istemi ve İçişleri Bakanlığının onayı ile polise devredilebilir.(JTGY.Yönt. 154/1). Bunun yanında, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 16 ncı madde, b fıkrası gereğince İçişleri Bakanlığı'nın uygun göreceği yerleşim alanlarında polis teşkilatı kurulabilir. Keza özel kanun ve nizamların öngörmesi nedeniyle de devir söz konusu olabilir. Örneğin; özel kanunla ilçe yapılan bir kasabanın belediye sınırlarınının polise devri vb.

Asayiş Saati: Her gün saat 11.00'de emniyet ve asayiş saati toplantısı yapılır. Jandarma iç güvenlik birlik komutanları ve en büyük polis amiri (bulunmadıkları zaman vekiller) belirli bir iş

olsun ya da olmasın tam bu saatte önemli olaylar meydana geldiğinde saate bakılmaksızın derhal en büyük mülki amirin, bulunmadığı zaman vekilinin yanına davet gerekmeden giderler. Toplantıda son 24 saat içerisinde kendi görev ve sorumluluk bölgelerinde meydana gelen bütün olaylar, bunlara karşı alınan veya alınması gereken önlemler ve öneriler açıklanır. Görüşler açıklanır. Son karar mülki amirindir(Bkz: JTGY.Yönt.146).

“Polis ve jandarma’nın birbirlerinin sorumluluk alanlarında görevlendirilmesi” Polis ve jandarma, sorumluluk alanlarındaki hizmet ve görevleri kendi kuruluşunda bulunan kuvvetlerle yerine getirmek zorundadır. Ancak jandarma ve polis, kendi sorumluluk alanlarında yetersiz kaldıklarının veya gelişen olayların değerlendirilmesi sonucunda yetersiz kalacaklarının anlaşılması durumunda, mülki amirin isteği ile geçici olarak birbirlerinin sorumluluk alanlarında görevlendirilebilirler. Bu görev hiçbir zaman süreklilik taşımaz. İstenen sonuç alındığında yardıma gelen kuvvet kendi görevine döner. (JTGY.Yönt. 23/1). Bu takviye kuvveti, belirli bir bölgede devriyeler gezdirerek, belirli bir bölgede emniyet ve asayiş hizmetlerini üzerine alarak ya da toplu kuvvet sevk ederek görevini yerine getirir.

“Jandarmanın polise ve polisin jandarmaya yapacağı yardım” belirli bir bölgede emniyet ve asayiş görevlerini üzerine almak, devriyeleri gezdirmek ya da toplu kuvvet sevk etmek biçiminde olur.(JTGY.Yönt. 23/2; 154/3).

“Polis sorumluluk alanında, herhangi bir suçla karşılaşan Jandarma” iç güvenlik kuvvetlerine mensup Jandarmalar, orada o anda polis yoksa olaya müdahale etmek ve polise haber vermek, polis memurlarının istemi üzerine gerekli yardımı, yapmakla yükümlüdür. Bu gibi durumlarda Jandarma; polis memurları gelinceye kadar olay yerinde soruşturma yapamazlar. Durumu olduğu gibi koruyarak, delillerin kaybolmaması için gerekli önlemleri alırlar. Olay yerinde el koydukları nesnelere gelen polis memurlarına bir alındı belgesiyle teslim ederler. Jandarma; polis memurlarının gelmesi geciktiğinde soruşturma yapar ve soruşturma evrakını, istem olmadan polis ilgili makamlarına gönderir(JTGY.Yönt. 154/4). Zorunlu durumlarda, polis yetkilileri de, Jandarma sorumluluk alanında yukarıdaki şekillerde hareket ederler.

Olay faillerinin belirlenmesi ve yakalanmaları konularında, Jandarma ve polis kendi sorumluluk alanlarında birbirlerine

gerekli yardımı yapmakla yükümlüdürler. Jandarmanın sorumluluk alanında, polis tarafından; siyasi emniyetle ilgili ya da emniyet ve asayişle ilgili diğer konularda yürüttüğü çalışma ve haber toplama faaliyetlerinde; Jandarma bu görevlilere gerekli yardımı yapar. Buna karşılık polis yapacağı çalışmalardan ve edindiği bilgilerden, Jandarmaya bilgi verir. Jandarma ve polis kuruluşları kendi bölgelerindeki suç ve diğer olaylardan ilgili olanları birbirlerine bildirirler(JTGY.Yönt. 154/7).

Jandarma ile polisin birlikte çalışmalarına gerek duyulan durumlarda, ortak kuvvetin komuta, sevk ve idaresi, bu çalışmaya katılan Jandarma kuvvetlerinin en kıdemli birlik komutanı tarafından sağlanır. Ancak ortak çalışmaya katılan polis teşkilatının amiri; emniyet amiri ya da emniyet müdürü rütbesinde ise, bu amirler çalışma sonuçlanıncaya kadar mülki amirin emrinde müşavir olarak görev yaparlar.